

LUND UNIVERSITY

Webinar presentation av Den svenska modellen i en oviss tid

Kjellberg, Anders

2020

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Kjellberg, A. (2020). *Webinar presentation av Den svenska modellen i en oviss tid.*

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Den svenska modellen i en oviss tid

Anders Kjellberg

professor i sociologi, Lunds universitet

Webinar 12 juni 2020

arenaidé

Den svenska modellen i en oviss tid

FACK, ARBETSGIVARE OCH KOLLEKTIVAVTAL
PÅ EN FÖRÄNDERLIG ARBETSMARKNAD
*Statistik och analyser: facklig medlemsutveckling,
organisationsgrad och kollektivavtalsäckning 2000-2029*

ANDERS KJELLBERG

Den svenska modellen utmärks av:

- Partsreglering (kollektivavtal) i motsats till statsreglering (lagstiftning om t.ex. minimilöner)
- Välorganiserade parter:
 - hög facklig organisationsgrad
 - hög organisationsgrad på arbetsgivarsidan (andelen löntagare som täcks av arbetsgivarorganisationer)

Tabell 54. Anställda i Sverige som täcks av arbetsgivarorganisationer respektive fackföreningar (procent 1993/95-2017)

Facklig organisationsgrad																
Sektor	1993	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Privat	78	74	72	71	68	65	65	65	65	65	65	64	64	64	64	63
Offentlig	94	92	89	88	86	84	84	85	83	83	83	82	81	80	79	79
Alla	85	81	78	77	73	71	71	71	70	70	70	70	69	69	69	68
Andel anställda hos arbetsgivare anslutna till arbetsgivarorganisationer																
Sektor	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Privat	77	75	78	77	77	/ 80	81	80	80	81	80	82	82	82	82	83
Offentlig	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Alla	86	83	86	85	84	/ 87	88	87	86	87	87	88	88	88	88	90

Tabell 18. Facklig organisationsgrad för löntagare i olika länder (procent och procentenheter 2000-2019)

	2000	Senaste år	Förändring pe	Förändring %
Sverige	81	68 (2019)	-13 pe	-16
Finland	76	60 (2018)	-16 pe	-21
Danmark	72	53 (2018)	-19 pe	-26
Norge	53	49 (2018)	-4 pe	-8
Italien	35	34 (2018)	-1 pe	-3
Österrike	37	26 (2018)	-11 pe	-30
Storbritannien	30	23 (2018)	-7 pe	-23
Grekland	25	20 (2016)	-5 pe	-20
Tyskland	25	17 (2018)	-8 pe	-32
Nederländerna	23	16 (2018)	-7 pe	-30
Spanien	17	14 (2018)	-3 pe	-18
Schweiz	20	17 (2017)	-3 pe	-15
Tjeckien	27	12 (2018)	-15 pe	-56
Polen	25	13 (2015)	-12 pe	-48
USA	13	11 (2018)	-2 pe	-15
Ungern	20	8 (2018)	-12 pe	-60
Frankrike	10	9 (2018)	-1 pe	-10

Sprickor i arbetsmarknadsmodellen

Även om Sverige har både hög facklig organisationsgrad och hög kollektivavtalsäckning finns det sprickor som på sikt kan utgöra ett hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen:

- ”Kollektivavtalens vita fläckar”: låg facklig anslutning och oorganiserade arbetsgivare (sid. 93-105)
- Den fackliga organisationsgraden har gått ned mycket mer hos utrikes än hos inrikes födda arbetare sedan 2006
- Organisationsgraden har gått ned betydligt mer hos arbetarna än hos tjänstemännen sedan 2006
- Organisationsgraden bland tidsbegränsat anställda och unga har sjunkit mer än genomsnittet sedan 2006

Tabell 24. Facklig organisationsgrad för arbetare efter födelse land och sektor 2006-2019 (procent och procentenheter)

	2006	2013	2019	2006-2019	2013-2019
Privatanställda					
Utrikes födda	75	56	47	-28	-9
Inrikes födda	74	64	61	-13	-3
Privatanställda totalt	74	62	57	-17	-5
Offentliganställda					
Utrikes födda	85	73	65	-20	-8
Inrikes födda	87	80	75	-12	-5
Offentliganställda totalt	87	79	72	-15	-7
Arbetare totalt					
Utrikes födda	77	60	51	-26	-9
Inrikes födda	77	67	64	-13	-3
Samtliga arbetare	77	66	60	-17	-6

Tabell 29. Andel utrikes födda arbetare 2006-2019 (procent och procentenheter)

Andel utrikes födda Arbetare	2006	2008	2010	2013	2016	2017	2018	2019	2016- 2019	2006- 2019
Privat sektor	16	17	18	21	23	25	27	28	+5	+12
- därav privata tjänste- näringsar exkl. handel	17	24	25	29,5	33	34,5	36	37	+4	+20
Offentlig sektor	16	18	19	20	26	29	32	33	+7	+17
Alla sektorer	16	18	18	21	24	26	28	29	+5	+13

Tabell 36. Andel utrikes födda i ett urval LO-förbund 2005-2019 (procent)

Fackförbund	2005	2008	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Kommunal	16	19	20	26	27	29	31	32
Metall / IF Metall	19	19	20	21	20	22	23	24
Livs	22	24	25	29	32	36	35	42
Handels	13	15	16	18	17	20	20	20
Hotell & Restaurang	34	36	42	43	43	48	51	47
Fastighets	35	37	40	44	44	40	35	45
Transport	10	9	14	17	19	21	22	21
Seko	9	11	11	12	11	13	12	15
Byggnads	7	7	8	12	11	11	14	17
Summa LO	16	17	18	22	22	24	24	26
- därav från tredje land*	10	12	13	16	17	19	19	19
Andel utrikes födda arbetare	(16)	17,6	18	23,5	24	26	28	29

Tabell 37. Andel utrikes födda i ett urval TCO-förbund samt Ledarna 2005-2019 (procent)

Fackförbund	2005	2008	2010	2015	2016	2017	2018	2019
Unionen	-	9	10	12	13	15	15	15
Läraryrskombundet	10	9	10	12	13	14	14	14
Vision	9	10	11	12	13	15	14	13
ST	11	10	11	14	17	16	15	16
Vårdförbundet	8	9	12	13	13	14	11	10
Summa TCO	9	9	10	12	14	14	14	14
- därav från tredje land*	4	5	6	7	9	9	9	9
Andel utrikes födda tjänstemän	(10)	11	11,4	14	15	16	16	16
Ledarna	6	7	6	8	8	8	9	9

Tabell 38. Andel utrikes födda i ett urval Saco-förbund 2005-2019 (procent)

Fackförbund	2005	2008	2010	2015	2016	2017	2018	2019
CF / Sveriges Ingenjörer	8	11	11	13	13	14	14	14
Lärarnas Riksförbund	7	9	10	10	13	15	16	14
Akademikerförbundet SSR	10	10	15	16	18	17	17	17
Jusek	5	9	8	10	11	9	8	8
Civilekonomerna	9	9	9	9	9	11	8	11
DIK-förbundet	5	7	8	8	9	6	5	5
Läkarförbundet	23	23	25	28	28	29	29	29
Sveriges universitetslärare och forskare	21	23	17	-	27	31	29	36
Summa Saco	9	11	11	14	14	15	15	15
- därav från tredje land*	4	6	6	8	8	9	8	8
Andel utrikes födda tjänstemän	(10)	11	11,4	14	15	16	16	16

Bild 1. Facklig organisationsgrad för arbetare, tjänstemän och samtliga anställda (procent 2006-2019)

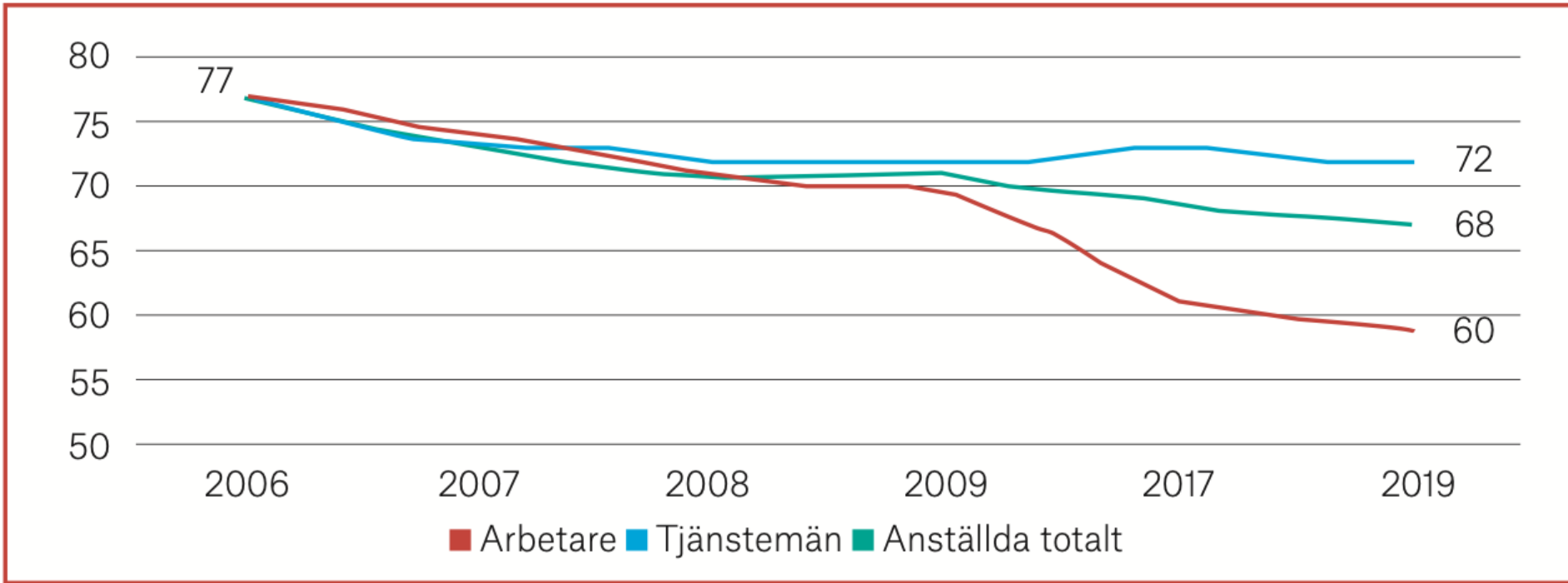

Bild 10. Facklig organisationsgrad bland fast och tidsbegränsat anställda (procent 2005-2018)

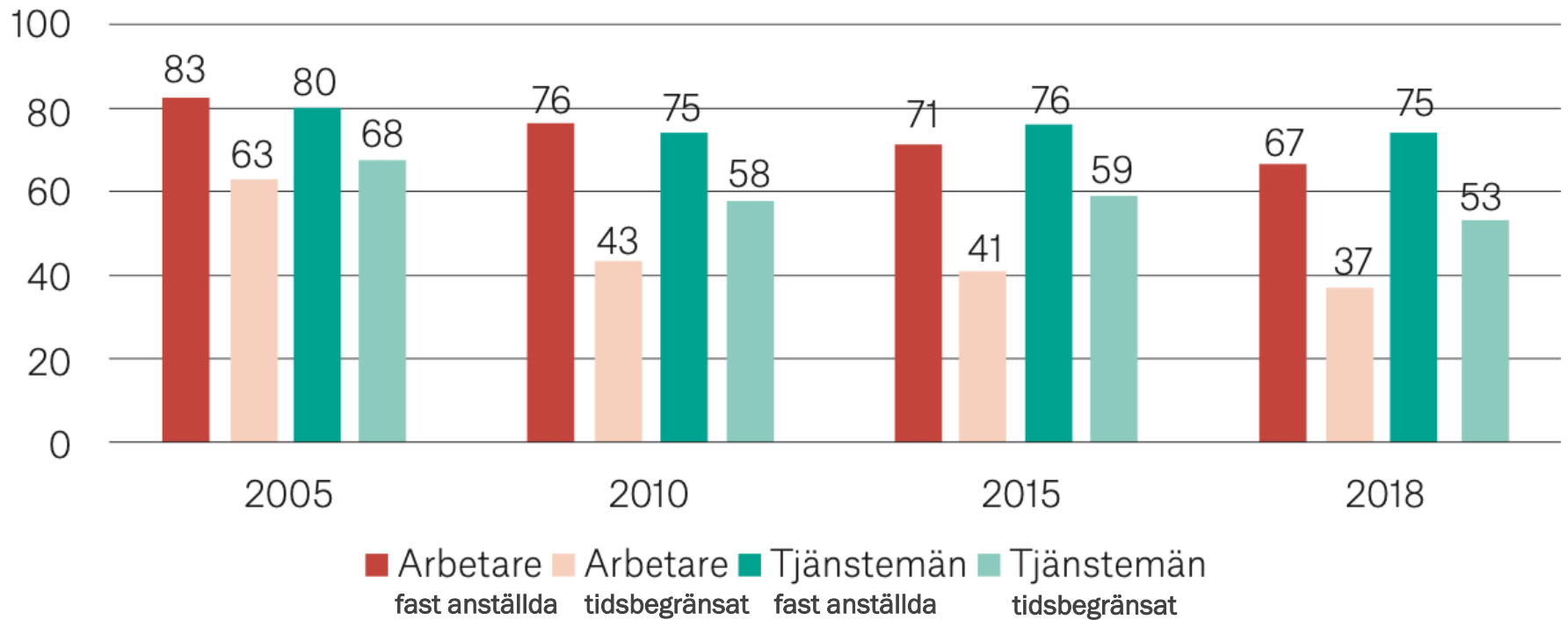
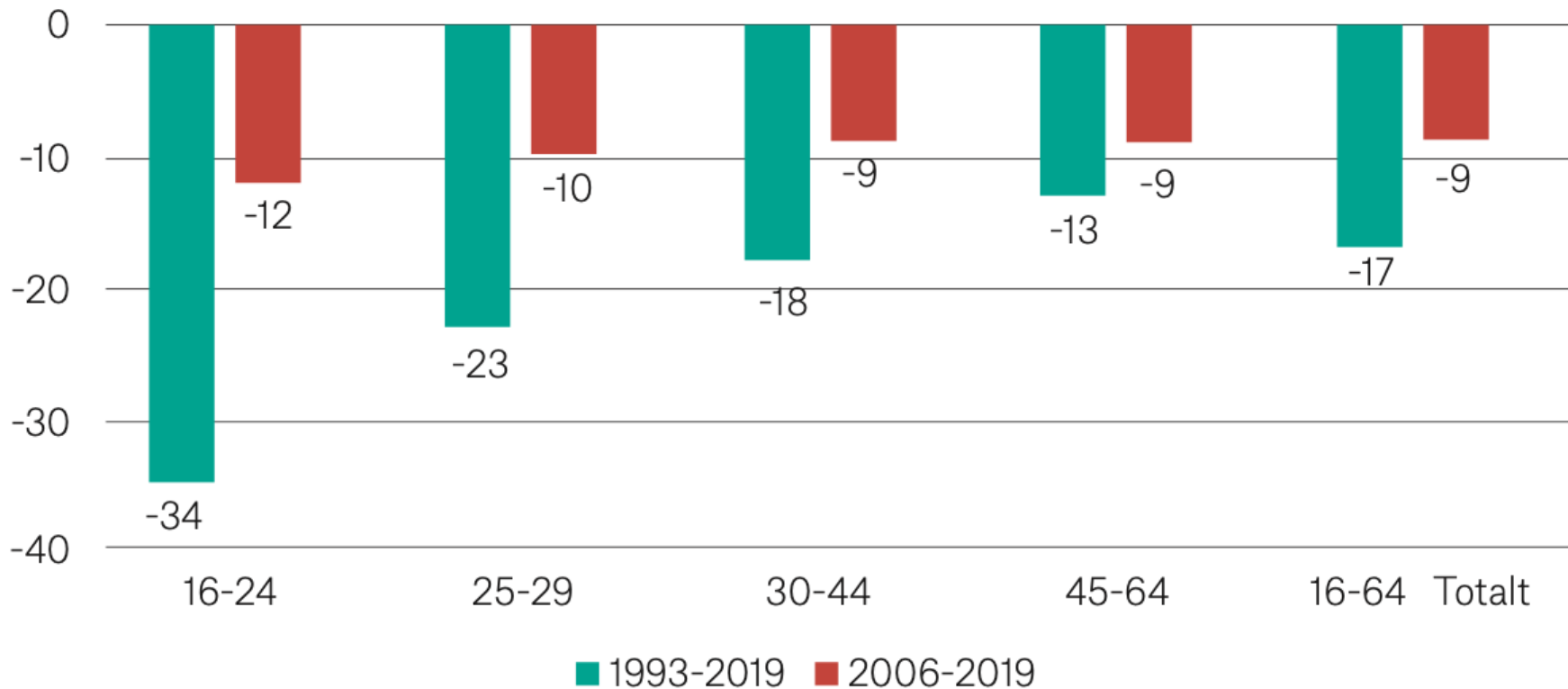

Bild 5. Förändring i facklig organisationsgrad efter ålder 1993-2019 (procentenheter)

Omständigheter som haft/har en mer negativ inverkan på arbetarnas organisationsgrad än på tjänstemännens

- Avsevärt högre a-kasseavgifter under åren 2007-2013
- Även den rena fackavgiften är i regel högre hos LO-förbunden
- Inte lika vanligt med inkomstförsäkringar som bland tjänstemännen
- Högre andel tidsbegränsat anställda bland arbetare
- Högre andel deltidsanställda bland arbetare
- Högre andel ungdomar bland arbetare
- Högre andel utrikes födda bland arbetare
- Dessutom ofta en kombination av ovanstående
- Omvänt är tjänstemännen överrepresenterade i offentlig sektor
- Vid jämförelser med andra länder har det en positiv inverkan på tjänstemännens organisationsgrad att de har egna förbund och centralorganisationer
- Flera tjänstemannafack är dessutom professionsföreningar eller representerar en viss kår

Tabell 15. Facklig organisationsgrad i några "Saco-yrken" per sektor 2001-2003 och 2017-2019 (procent)

Saco-yrken	2017-2019			2001-2003		
	Alla	Offentlig	Privat	Alla	Offentlig	Privat
Officerare	96-99	96-99	-	89-97	89-97	-
Präster och diakoner	84-97	-	84-97	86-97	-	86-97
Gymnasielärare (även TCO)	84-87	83-88	85-87	89-91	90-93	83-90
Psykologer och psykoterapeuter	81-89	79-90	75-86	87-94	92-96	-
Socialekreterare m.fl.	84-85	86	72-82	94-95	95-96	80-85
Bibliotekarier, museiintendenter m.fl.	83-88	84-88	-	91-97	95-98	-
Läkare	80-83	81-84	74-81	88-91	90-93	70-86
Piloter, fartygsbefäl m.fl.	80-81	92-96	80-82	85-89	95	77-81
Sjukgymnaster, arbetsterapeuter m.fl.	79-85	81-85	71-86	84-89	89-92	75-84
Civilingenjörer	79-81	78-82	79-81	79-80	82-83	78-80
Universitetslärare	78-81	81-82	(71-78)	82-83	83-84	67-77
Arkitekter m.fl.	73-81	70-80	76-82	77-85	-	72-82
Dataspecialister	66-69	68-80	67-68	61-71	82-86	60-68
Jurister	66-71	73-79	53-60	66-73	81-84	49-54
Biologer, farmakologer m.fl.	64-72	57-64	67-76	75-78	73-79	76-80

Tabell 16. Facklig organisationsgrad i några "TCO-yrken" per sektor 2001-2003 och 2017-2019 (procent)

TCO-yrken	2017-2019			2001-2003		
	Alla	Offentlig	Privat	Alla	Offentlig	Privat
Poliser	94-98	94-98	-	99-100	99-100	-
Grundskollärare	81-84	84-86	63-69	89-90	90-91	66-76
Sjuksköterskor	78-79	81-82	62-68	90-92	93	77-84
Biomedicinska analytiker, tandtekniker m.fl.	75-78	73-80	75-78	87-89	91	78-84
Specialistsjuksköterskor	73-78	74-81	64-68	91-94	93-95	75-86
Ingenjörer & tekniker	74-77	79-83	74-77	83-85	94-95	82-84
IT-tekniker m.fl.	72-75	80-88	68-72	70-74	80-85	67-71
Kabinpersonal, tågmästare, guider m.fl.	65-81	-	72-88	75-85	-	85-87
Kontorssekreterare m.fl.	68-70	78-82	64-65	77-82	90-93	60-70
Försäkringsrådgivare, företagssäljare, inköpare m.fl.	65-69	76-79	65-69	68-69	88-93	67-69
Journalister m.fl.	65-66	-	67-68	74-79	-	72-77
Banktjänstemän, redovisningsekonomer m.fl.	63-67	83-86	61-66	83-86	-	83-86
Kundtjänstpersonal, receptionister m.fl.	56-57	71-77	54-55	71-73	84-86	68-70

Tabell 17. Facklig organisationsgrad i några "LO-yrken" per sektor 2001-2003 och 2017-2019 (procent)

LO-yrken	2017-2019			2001-2003		
	Alla	Offentlig	Privat	Alla	Offentlig	Privat
Lokförare m.fl. (även (TCO))	87-94	-	87-94	95-99	-	95-99
Stål-och metallverksarbetare	83-93	-	83-93	96-97	-	96-97
Processoperatörer trä- och pappersindustri	79-90	-	81-90	91-93	-	91-93
Undersköterskor	77-80	80-81	63-71	92-93	94	76-84
Smeder, verktygsmakare m.fl.	71-79	-	71-79	85-86	-	85-86
Montörer	75-77	-	75-77	89-90	-	89-90
Grafiker m.fl.	73-77	-	71-75	75-87	-	74-87
Gjutare, svetsare, plåtslagare m.fl.	71-79	-	71-79	86-88	-	86-88
Lagerpersonal och transportledare	68-71	-	67-69	78-79	-	74-76
Installations- och industrielektriker	67-73	-	67-72	83-87	-	83-86
Fordonsmekaniker, reparatörer m.fl.	65-71	-	65-72	81-83	99-100	80-82
Brevbärare m.fl.	62-72	-	60-71	81-83	-	81-83
Gruvarbetare, bergarbetare, stenhuggare m.fl.	65-70	-	66-70	91-94	-	91-94
Maskinoperatörer livsmedelsindustri	64-69	-	64-69	83-86	-	83-86
Brandmän, kriminalvårdare, väktare m.fl.	63-67	70-78	55-57	81-83	89-91	69-75
Snickare, murare, anläggningsarbetare	65-66	-	65-66	88-89	92-94	87-89
Skötare, vårdare, personliga assistenter m.fl.	62-63	71-72	49-51	85-91	87-93	75

Tabell 17. Facklig organisationsgrad i några "LO-yrken" per sektor 2001-2003 och 2017-2019 (procent)

Barnskötare, elevassistenter m.fl.	59-62	63-65	40-49	84-86	86-87	64-77
Städledare och fastighetsskötare	55-65	-	50-63	83-84	90-94	80-82
Målare, lackerare, skorstensfejare m.fl.	52-58	-	53-59	85-87	-	85-87
Lastbils- och bussförare	54-57	-	53-57	71-73	-	71-72
Butikspersonal	52-55	-	52-55	63	-	63
Kockar och kallskänkor	52-58	80-82	36-44	76-78	93-96	63-67
Renhållnings- och återvinningsarbetare	50-62	-	47-61	77-79	-	70-76
Slaktare, bagare m.fl.	50-58	-	50-58	72-75	-	72-75
Handpaketerare och andra fabriksarbetare	46-53	-	46-53	79-81	-	79-82
Vårdbiträden m.fl.	47-52	51-55	34-44	78-82	80-83	63-71
Städare, hemservicepersonal m.fl.	47-51	69-71	39-48	79-80	90-93	73-74
Tidningsdistributörer, vaktmästare	42-54	59-76	35-49	68	81-88	60-64
Taxiförare, cykelförare m.fl.	40-42	-	39-41	55-60	-	54-59
Skönhets- och kroppsterapeuter	35-42	-	35-42			
Köks- och restaurangbiträden m.fl.	34-38	61-65	25-30	74-75	88-90	60-61
Kassapersonal m.fl.	32-38	-	33-38	64-69	87-91	62-68
Hovmästare, servitörer, bartendrar (även TCO)	20-22	-	20-23	46-51	-	46-51

Framtidsscenario

Tabell 66. Framtidsscenario för facklig organisationsgrad 2019-2024 och 2019-2029 (procent och procentenheter)

	2019	Prognos 2024	Prognos 2029	Förändring 2019-2024	Förändring 2019-2029
Arbetare					
Privat sektor	57	53	49,5	-4	-7,5
Offentlig sektor	72	68	64	-4	-8
Arbetare totalt	60	57	53,5	-3	-6,5
Tjänstemän					
Privat sektor	67	64,5	62	-2,5	-5
Offentlig sektor	81	79	78	-2	-3
Tjänstemän totalt	72	69,5	67	-2,5	-5
Löntagare totalt	68	65,5	63	-2,5	-5

Anm. Baserat på genomsnittlig förändring för åren 2016-2019.

Coronakrisen

Tabell 67. Aktiva LO-medlemmar 31/12 2019, 31/3 2020 och 30/4 2020 (antal och procent)

LO-förbund	31/12 2019	2018-2019	29/2 2020	31/3 2020	30/4 2020	29/2 2020-31/3 2020	31/3 2020-30/4 2020
Byggnads	80 472	+1 742	79 711	79 971	80 186	+260 (+0,3%)	+215 (+0,3%)
Elektrikerna	18 770	-204	18 653	18 768	18 714	+115 (+0,6)%	-54 (-0,3%)
Fastighets	25 634	-690	25 528	25 521	25 520	-7 (-0,03%)	-1 (0,0%)
GS-Facket	37 583	-1 265	37 553	37 637	37 665	+84 (+0,2%)	+28 (+0,1%)
Handels	122 274	-1 063	121 642	123 212	127 347	+1 570 (+1,3%)	+4 135 (+4,6%)
Hotell & Restaurang	26 562	-404	26 282	28 999	29 181	2 717 (+10,3%)	+182 (+0,6%)
IF Metall	241 951	-4 884	240 954	241 681	243 502	+727 (+0,3%)	+1 821 (+0,8%)
Kommunal	500 560	+406	501 468	504 478	507 722	+ 3 010 (+0,6%)	+3 244 (+0,6%)
Livs	22 877	-481	22 720	22 744	22 899	+24 (+0,1%)	+155 (+0,7%)
Musikerna	2 223	-51	2 218	2 455	2 562	+237 (+10,7%)	+107 (+4,4%)
Målarna	10 918	-192	10 770	10 764	10 777	-6 (-0,1%)	+13 (+0,1%)
Pappers	13 494	-418	13 494	13 390	13 364	-104 (-0,8%)	-26 (-0,2%)
Seko	70 818	-1 338	70 666	71 164	71 244	+498 (+0,7%)	+80 (+0,1%)
Transport	48 694	-1 143	48 498	49 042	49 314	+544 (+1,1%)	+272 (+0,6%)
Hela LO	1 222 830	-9 985	1 220 157	1 229 826	1 239 997	+9 669 (+0,8%)	+10 171 (+0,8%)

Tabell 68. Förändring av antalet yrkesverksamma medlemmar i tjänstemannafack under mars och april 2020 (antal och procent)

Fackförbund	Medlemsförändring netto mars 2020	Förändring %	Medlemsförändring netto april 2020	Förändring %
Unionen	+14 120	+2,5	+ 9 611	+1,6
Sveriges Ingenjörer	+1 550	+1,2	+1 400*	+1,1
Ledarna	+858	+0,9	+675	+0,7
Vision	+839	+0,6	+1 050	+0,7
SSR	+816	+1,4	+385	+0,7
Akavia	+807	+0,9	+3 709	+3,9
ST	+323	+0,5	+165	+0,2
Finansförbundet	+288	+1,1	+189	+0,7
DIK-förbundet	+ 209	+1,3	+ 122	+0,7
Naturvetarna	+136	+0,4	+157	+0,5
Forena	+128	+1,0	+111	+0,8
Teaterförbundet	+124	+2,0	+49	+0,3
Sulf	+87	+0,4	+69	+0,4
SRAT	+49	+0,3	+39	+0,2
Sveriges Arkitekter	+45	+0,5	+78	+0,8
Fysioterapeuterna	+38	+0,3	+114	+1,0
Journalistförbundet	+36	+0,3	+14	+0,1
Sveriges Farmaceuter	+21	+0,4	+14	+0,3
Sjöbefälsföreningen	+12	+0,4	+12	+0,4
Försvarsförbundet	+6	+0,2	+21	+0,7
Veterinärförbundet	-15	-0,6	-29	-1,2
Polisförbundet	-41	-0,2	-41	-0,2
Summa	+20 436	-	+17 914	-

arenaidé

Den svenska modellen i en oviss tid

FACK, ARBETSGIVARE OCH KOLLEKTIVAVTAL
PÅ EN FÖRÄNDERLIG ARBETSMARKNAD
*Statistik och analyser: facklig medlemsutveckling,
organisationsgrad och kollektivavtalsäckning 2000-2029*

ANDERS KJELLBERG

Ladda ner hela rapporten (188 sid):

[https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-i-en-oviss-tid\(11ad3d7f-b363-4e46-834f-cae7013939dc\).html](https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-i-en-oviss-tid(11ad3d7f-b363-4e46-834f-cae7013939dc).html)

eller från

www.arenaide.se/rapporter

Kontakt:

Anders Kjellberg (rapportförfattare)

anders.kjellberg@soc.lu.se

<https://www.soc.lu.se/anders-kjellberg>

German Bender (rapportredaktör)

german.bender@arenagruppen.se